

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-86-125>

УДК 331.5:001.895(477)

РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙ: СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

THE LABOR MARKET OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF TRANSFORMATION AND INNOVATION: CURRENT STATE, CHALLENGES, AND DEVELOPMENT PROSPECTS

Шульгіна Тетяна Сергіївнакандидат економічних наук, доцент,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5297-863X>**Лось Віта Олексіївна**кандидат економічних наук, доцент,
Київський столичний інститут імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7932-5232>**Казак Оксана Олексіївна**кандидат економічних наук, доцент,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2088-9022>**Shulhina Tetyana, Los Vita, Kazak Oksana**

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Статтю присвячено аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку ринку праці України в умовах воєнного стану й структурних трансформацій економіки. Обґрунтовано, що повномасштабна війна суттєво вплинула на зайнятість населення, рівень безробіття, чисельність і якість робочої сили, а також структуру попиту на працю. Досліджено вплив демографічного спаду, внутрішньої та зовнішньої міграції, релокації підприємств і поширення нестандартної зайнятості на функціонування ринку праці. Проаналізовано динаміку зайнятості та безробіття у 2021–2025 роках і виявлено структурні дисбаланси між попитом і пропозицією робочої сили. Проведено SWOT-аналіз ринку праці України, визначено його сильні та слабкі сторони, можливості й загрози. Обґрунтовано напрями державної політики зайнятості, зокрема підтримку бізнесу, працевлаштування ВПО і ветеранів, розвиток професійної перепідготовки та адаптацію освіти до потреб ринку праці.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, безробіття, інновації, демографічні процеси, SWOT-аналіз, структурні трансформації, політика зайнятості.

The article is devoted to a comprehensive analysis of the current state and key development trends of the Ukrainian labor market under martial law and deep structural transformations of the national economy. It is substantiated that the full-scale war has become a determining factor of changes in the employment sphere, significantly affecting the size and quality of the labor force, the unemployment rate, and the sectoral and professional structure of labor demand. The study analyzes the impact of demographic decline, large-scale internal and external migration, business relocation, and the spread of non-standard forms of employment on the functioning of the labor market. Particular attention is paid to assessing the dynamics of key employment and unemployment indicators in 2021–2025, as well as identifying structural imbalances between labor supply and demand. Within the framework of the study, a SWOT analysis of the Ukrainian labor market was conducted, which made it possible to systematize its strengths, weaknesses, opportunities, and threats. It was determined that the strengths include a high level of general education and professional training of the population, the ability of businesses to adapt to crisis conditions, gradual wage growth, and the development of professional retraining and lifelong learning programs. At the same time, a

number of weaknesses and threats were identified, including a shortage of qualified personnel in key sectors of the economy, growing regional employment disparities, the negative impact of demographic and migration processes, and increasing competition for labor from European Union countries. The priorities of the state employment policy are substantiated, including support for small and medium-sized businesses, employment of veterans and internally displaced persons, development of professional retraining, and adaptation of education to labor market needs. The need for comprehensive labor market recovery and increased employment efficiency in the context of Ukraine's post-war economic recovery is emphasized.

Keywords: labor market, employment, unemployment, innovations, demographic processes, SWOT analysis, structural transformations, employment policy.

Постановка проблеми. Ринок праці є важливим індикатором соціально-економічного розвитку держави та одним із ключових чинників її економічної безпеки. В Україні його функціонування в останні роки відбувається під впливом масштабних викликів, зокрема повномасштабного воєнного вторгнення, глибокого демографічного спаду, масштабної внутрішньої та зовнішньої міграції, структурної перебудови національної економіки, а також стрімкої зміни форм і умов зайнятості. Водночас потужним вектором трансформації ринку праці є активізація інноваційних процесів, пов'язаних із цифровізацією економіки, розвитком інформаційних технологій, автоматизацією виробництва та поширенням нових форм організації праці. Технологічні інновації суттєво змінюють структуру попиту на робочу силу, підвищують вимоги до кваліфікації працівників і сприяють формуванню нових сегментів зайнятості, що потребує адаптації як державної політики, так і системи професійної підготовки. Це зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу сучасного стану ринку праці та визначення основних тенденцій його розвитку.

Повномасштабна війна в Україні спричинила глибокі трансформації соціально-економічних процесів, зокрема у сфері функціонування ринку праці. Руйнування виробничої інфраструктури, скорочення обсягів економічної діяльності, масова зовнішня та внутрішня міграція населення, демографічні втрати й зростання нестандартних форм зайнятості суттєво вплинули на структуру попиту та пропозиції робочої сили. Водночас загострилися проблеми дефіциту кваліфікованих кадрів, регіональних диспропорцій зайнятості та соціальної вразливості окремих категорій населення. За таких умов постає необхідність комплексного наукового осмислення сучасного стану ринку праці України, виявлення ключових тенденцій його розвитку та обґрунтування ефективних механізмів державного регулювання, спрямованих на стабілізацію

зайнятості й формування передумов для післявоєнного відновлення економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування та розвитку ринку праці України ґрунтовно висвітлюється у працях провідних вітчизняних науковців. Значний науковий доробок у цій сфері належить А. Колоту, Е. Лібановій, В. Петюху, С. Тютюнниковій, Л. Шевченко, які досліджували теоретичні засади формування ринку праці, особливості зайнятості населення, соціально-трудова відносина та механізми державного регулювання. Вагомий внесок у вивчення структурних трансформацій ринку праці, проблем безробіття та мобільності робочої сили зробили також О. Грішнова [4], М. Семікіна, Н. Гавкалова, Т. Кір'ян, які у своїх дослідженнях акцентують увагу на впливі демографічних, інституційних та економічних чинників на формування попиту і пропозиції робочої сили. Близнюк В. та Яценко Л. [2] внесли значний вклад у вивчення ринків праці регіонів України в умовах війни, зосередивши увагу на ідентифікації ключових викликів і ризиків, визначенні перспектив їх нейтралізації та обґрунтуванні напрямів подолання негативних наслідків воєнних дій. Дослідження О. Черьомухіної та Ю. Чалюка [13], а також І. Штундер [14] присвячені аналізу впливу воєнних дій на функціонування ринку праці України. У цих працях здійснено ґрунтовний аналіз наслідків військового конфлікту для економіки та сфери зайнятості, зокрема окреслено ключові трансформації у структурі попиту і пропозиції робочої сили. Автори акцентують увагу на необхідності адаптації державної політики зайнятості до нових соціально-економічних реалій воєнного стану, а також розглядають стратегії пристосування та виживання бізнесу й працівників в умовах підвищеної нестабільності.

Водночас у сучасних дослідженнях зростає увага до впливу інноваційних процесів на трансформацію ринку праці, зокрема цифровізації, автоматизації та розвитку економіки знань. У працях вітчизняних і зарубіжних

науковців акцентується на зміні структури зайнятості, зростанні попиту на цифрові компетенції, поширенні платформеної зайнятості та формуванні нових моделей трудових відносин. Проте в умовах воєнного стану в Україні ці процеси набувають специфічних рис і потребують подальшого наукового осмислення.

У наукових публікаціях активно обговорюються питання адаптації ринку праці до кризових умов, поширення нестандартних форм зайнятості, розвитку людського капіталу та підвищення ефективності державної політики зайнятості. Водночас багатомірність категорії «ринку праці», сучасні соціально-економічні трансформації та виклики воєнного стану зумовлюють необхідність подальших досліджень, спрямованих на поглиблений аналіз функціонування ринку праці України та обґрунтування напрямів його стабілізації й відновлення в післявоєнний період.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у комплексному аналізі трансформаційних процесів на ринку праці України, ідентифікації ключових викликів та обґрунтуванні стратегічних напрямів його розвитку в умовах воєнного часу та інноваційних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна архітектура ринку праці України у 2026 році є результатом безпрецедентного поєднання деструктивних факторів воєнного часу та прискореної адаптивної трансформації. Держава опинилася в епіцентрі унікального економічного феномену, де глибока демографічна криза та фізичне руйнування виробничих потужностей співіснують з вибуховим розвитком інноваційних секторів, зокрема оборонних технологій та систем штучного інтелекту. Трансформаційні процеси, що охопили трудові відносини, вихо-

дять далеко за межі звичайної адаптації до кризових умов, формуючи нову парадигму зайнятості, яка базується на цифровізації та мобільності.

Аналіз динаміки основних показників ринку праці України засвідчує значний негативний вплив воєнних подій на рівень зайнятості та безробіття (табл. 1). Найбільш кризовим став 2023 рік, коли відбулося різке скорочення чисельності зайнятого населення (на 17,3% відносно 2022 року) та значне зменшення кількості вакансій (на 33,3% відносно 2022 року), що ускладнило доступ громадян до працевлаштування та підвищило соціальну вразливість окремих груп населення. Воєнні дії, переміщення підприємств у безпечніші регіони, а також масова зовнішня та внутрішня міграція робочої сили призвели до суттєвих структурних змін у сфері зайнятості, змінивши розподіл трудових ресурсів між різними галузями економіки.

У 2024-2025 роках спостерігається тенденція до поступового відновлення ринку праці, що проявляється у зростанні рівня зайнятості, зниженні безробіття та відновленні попиту на робочу силу. Проте сучасний стан ринку праці залишається нестійким та характеризується значними регіональними та галузевими дисбалансами, дефіцитом кваліфікованих кадрів у критично важливих секторах, а також зростанням частки нестандартних форм зайнятості, таких як тимчасова, неповна та дистанційна робота.

Однією з ключових тенденцій розвитку ринку праці України є посилення ролі інноваційних процесів, що проявляється у цифровізації зайнятості, поширенні дистанційної роботи та зростанні значення інформаційно-комунікаційних технологій. Після 2022 року ці процеси значно прискорилися, що пов'язано як із необхідністю адаптації бізнесу до воєн-

Таблиця 1

Динаміка ключових показників ринку праці України (2020–2025 рр.)

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Зайняте населення, млн осіб	15,4	15,7	15,6	12,9	13,2	13,3
Рівень економічної активності, %	62,6	55,3	53,4	43,6	45,4	49,1
Рівень безробіття, %	9,4	10,3	18,5	17,4	14,3	12,2
Рівень зайнятості, %	56,2	57,8	48,8	42,8	51	51,5
Кількість вакансій, тис.	380	360	270	180	220	232
Середня заробітна плата, грн	11596	14014	14859	17442	21473	23460

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 12; 15; 16]

них умов, так і з інтеграцією України у глобальний цифровий простір.

Важливим проявом інноваційних трансформацій є розвиток ІТ-сектору, який демонструє стійке зростання навіть в умовах економічної нестабільності та виступає одним із ключових драйверів зайнятості. Одночасно відбувається поширення платформеної зайнятості та фрилансу, що змінює традиційні форми трудових відносин і сприяє зростанню гнучкості ринку праці.

Інновації також зумовлюють зміну вимог до робочої сили. Зростає попит на працівників із цифровими навичками, здатністю до адаптації, критичного мислення та безперервного навчання. У цих умовах особливого значення набуває концепція *lifelong learning*, що передбачає постійне оновлення знань і компетенцій упродовж трудового життя.

Водночас впровадження інновацій супроводжується і певними викликами, зокрема ризиками витіснення працівників із низькокваліфікованих професій, посиленням цифрової нерівності та зростанням вимог до системи освіти і професійної підготовки. Ситуація вимагає реалізації комплексних заходів державної політики, спрямованих на стимулювання зайнятості, підтримку мобільності робочої сили та створення умов для післявоєнного

відновлення економіки. У цьому контексті особливе значення набувають програми професійної перепідготовки, розвиток малого та середнього бізнесу, а також адаптація освітніх програм до сучасних потреб ринку праці.

Таким чином, попри ознаки відновлення, ринок праці України продовжує перебувати під впливом комплексних кризових факторів, що потребує системного підходу та активної державної підтримки для забезпечення сталого розвитку та підвищення ефективності зайнятості населення.

Глибокі трансформаційні процеси, що відбуваються під впливом воєнних дій, структурних змін в економіці та демографічних викликів зумовили здійснення SWOT-аналізу ринку праці України (рис. 1). В умовах високої невизначеності та нестабільності ринок праці функціонує під дією як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, що потребує комплексного та системного підходу до його оцінювання.

Аналітичне узагальнення результатів SWOT-аналізу свідчить, що ринок праці України відзначається високим рівнем загальної освіти та професійної підготовки населення, що забезпечує наявність кваліфікованих кадрів у різних сферах економіки. Незважаючи на те, що останні п'ять років система

Рис. 1. SWOT-аналіз ринку праці України

Джерело: сформовано авторами

освіти та професійної підготовки населення України функціонувала в умовах глибоких трансформацій, зумовлених спочатку пандемією COVID-19, а з 2022 року – повномасштабною війною. Це суттєво вплинуло як на структуру освітніх показників, так і на можливості статистичного моніторингу.

До 2021 року рівень освітнього розвитку населення України залишався традиційно високим у порівнянні з багатьма країнами Європи. Україна характеризувалася значною часткою населення з повною загальною середньою та вищою освітою. За даними Державної служби статистики України, участь дорослого населення у формальному та неформальному навчанні коливалася в межах 8-9%, що, хоча й демонструвало позитивну динаміку, залишалося нижчим за середні показники країн ЄС. Водночас спостерігалася тенденція до поступового зростання інтересу до програм підвищення кваліфікації та перекваліфікації.

Після 2022 року регулярність вибіркового обстежень була обмежена через воєнний стан, що ускладнило формування повної статистичної картини. Однак наявні адміністративні та галузеві дані дозволяють окреслити ключові тенденції. Зокрема, зберігається структурний дисбаланс між попитом ринку праці та освітніми траєкторіями молоді: переважна частина випускників шкіл обирає вищу освіту, тоді як частка тих, хто вступає до закладів професійної (професійно-технічної) освіти, залишається відносно невисокою (близько 15%).

Разом із тим ефективність професійної підготовки з точки зору інтеграції на ринок праці є достатньо високою. За результатами досліджень, оприлюднених Міністерством освіти і науки України, у 2023 році близько 68% випускників закладів професійної освіти були працевлаштовані після завершення навчання, причому понад 60% – за здобутою спеціальністю. Це свідчить про відносну відповідність змісту професійної підготовки актуальним потребам економіки, особливо у сферах будівництва, транспорту, енергетики та промислового виробництва [16].

Таким чином, упродовж 2021-2025 років система загальної та професійної освіти України демонструє одночасно ознаки стійкості та структурної напруженості. З одного боку, зберігається високий базовий рівень освіченості населення та позитивні показники працевлаштування випускників професійних закладів. З іншого – фіксується недостатній рівень

участі дорослого населення у безперервному навчанні та дисбаланс між популярністю вищої освіти і реальними потребами ринку праці у кваліфікованих робітничих кадрах.

Бізнес демонструє здатність швидко адаптуватися до нових умов, змінюючи структуру зайнятості та впроваджуючи гнучкі форми роботи. Зростання заробітної плати стимулює економічну активність працівників і підвищує мотивацію до продуктивної праці. Ці позитивні зрушення видно й у динаміці заробітної плати в Україні протягом 2022-2025 років. За даними Державної служби статистики [17], середня номінальна заробітна плата в першому кварталі 2025 року становила близько 23460 грн, що на 24,1% більше, ніж у аналогічний період 2024 року. Це свідчить про стійку тенденцію зростання оплати праці навіть у складних економічних умовах. Зокрема, в 2024 році середня зарплата порівняно з 2023-м зросла на понад 23% і досягла понад 21473 грн, що є істотним показником підвищення доходів працівників у період після піків воєнних потрясінь.

Крім того, розвиток програм перекваліфікації та безперервного навчання сприяє підвищенню кваліфікації кадрів і їх готовності до нових викликів ринку праці. За даними Міністерства економіки, докільля та сільського господарства України, у 2024 році завдяки державним програмам навчання та перенавчання близько 100 000 українців здобули нові професійні навички, що сприяло підвищенню їх конкурентоспроможності на ринку праці [18].

Окрему групу чинників формують інноваційні процеси, які водночас виступають як драйвер розвитку ринку праці та джерело нових ризиків, пов'язаних із автоматизацією, зміною структури зайнятості та нерівномірним доступом до цифрових ресурсів. Однак, сучасний ринок праці України характеризується низкою структурних і демографічних дисбалансів, що посилюються під впливом воєнних дій і суттєво обмежують його стійкість та потенціал розвитку. Однією з ключових слабких сторін є перерозподіл робочої сили між секторами економіки, який супроводжується скороченням зайнятості у промисловості та будівництві, особливо в прифронтових регіонах. Водночас зростає роль сфери послуг, логістики, інформаційних технологій і соціальної сфери, що призводить до структурної невідповідності між наявними трудовими ресурсами та потребами економіки.

Вагомою проблемою ринку праці залишається дефіцит кваліфікованих кадрів. Най-

більший попит спостерігається на фахівців технічних спеціальностей, медичних працівників, педагогів, водіїв і працівників енергетичної галузі, тоді як пропозиція робочої сили у цих сферах є недостатньою. Така ситуація ускладнює відновлення економічної активності та знижує ефективність функціонування ключових галузей.

Ринок праці України також вирізняється значною територіальною нерівномірністю. Західні та центральні регіони демонструють відносно вищі темпи відновлення зайнятості, тоді як східні та південні області стикаються з обмеженими можливостями працевлаштування через руйнування інфраструктури, скорочення виробництва та безпекові ризики. Це поглиблює регіональні диспропорції та ускладнює формування єдиного національного ринку праці.

В умовах мобілізації чоловіків спостерігається зростання зайнятості жінок у технічних і виробничих професіях, а також підвищення економічної активності внутрішньо переміщених осіб і людей старшого віку. Хоча ці процеси частково компенсують дефіцит робочої сили, вони водночас свідчать про вимушену адаптацію ринку праці до кризових умов, а не про його збалансований розвиток.

Суттєвим фактором ослаблення ринку праці є посилення міграційних і демографічних процесів. Повномасштабна війна спричинила масштабну зовнішню міграцію працездатного населення України, передусім жінок і молоді, до країн ЄС. За даними United Nations High Commissioner for Refugees, станом на кінець 2024 року за кордоном перебувало понад 6,3 млн українців, із яких близько 5,9 млн – у країнах Європи. Жінки становлять близько 60-65% дорослих мігрантів, значною є частка дітей та молоді. Така структура міграції створює ризики скорочення трудового та освітнього потенціалу країни, що вже проявляється у зменшенні пропозиції робочої сили на внутрішньому ринку, особливо у сферах освіти, охорони здоров'я, послуг і висококваліфікованої праці, та зумовлює необхідність розробки ефективних механізмів реінтеграції й повернення населення у післявоєнний період.

Внутрішня міграція, представлена насамперед переміщенням внутрішньо переміщених осіб, також істотно впливає на регіональні ринки праці. Переміщення населення з прифронтових і тимчасово окупованих територій до центральних та західних регіонів зумовило локальне зростання пропозиції робочої сили

та водночас посилення регіональних дисбалансів зайнятості. Станом на 2025 рік в Україні зареєстровано понад 4,5 млн внутрішньо переміщених осіб, що створює додаткове навантаження на локальні ринки праці, інфраструктуру та соціальні служби (рис. 2). Водночас внутрішня міграція створює потенціал для часткового компенсування дефіциту робочої сили в регіонах відносної економічної стабільності (частка зайнятих ВПО протягом 2022-2025 рр. зросла на 15% та становить 50%). Інтеграція ВПО в економічну діяльність сприяє поживленню підприємництва, розвитку малого бізнесу та підвищенню мобільності робочої сили.

Окремою слабкою стороною є несприятлива демографічна ситуація, яка характеризується тривалим зниженням народжуваності та старінням населення. За даними Державна служба статистики України, коефіцієнт народжуваності знизився з 7,8 народжених на 1000 осіб населення у 2019 р. до близько 5,5 у 2021 р., а у 2023 році, за оцінками демографів, – до менше 5 на 1000 осіб, що є одним із найнижчих показників у Європі. Сумарний коефіцієнт народжуваності у 2023-2024 рр. оцінюється на рівні 0,7-0,9 дитини на одну жінку, що суттєво нижче за рівень простого відтворення населення (2,1).

Водночас зростає частка осіб віком 60 років і старше, яка ще до повномасштабної війни перевищувала 22% загальної чисельності населення, а медіанний вік населення наближався до 41 року. Отже, скорочення чисельності осіб працездатного віку обмежує потенціал відтворення трудових ресурсів, підвищує навантаження на систему соціального забезпечення та зменшує базу для довгострокового економічного зростання. Старіння робочої сили зумовлює необхідність адаптації умов праці та розвитку системи безперервного навчання і перекваліфікації.

Зазначені демографічні тенденції безпосередньо впливають на сучасний стан ринку праці України, який у 2026 році характеризується суперечливими тенденціями, що формуються під впливом воєнних, демографічних та економічних чинників. Зокрема, спостерігається незначне скорочення чисельності найманих працівників, яка у лютому 2026 року становила 5,4 млн осіб, що менше порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Водночас відбуваються структурні зрушення за видами економічної діяльності та регіонами: скорочення зайнятості зафіксовано у сільському господарстві, освіті та сфері

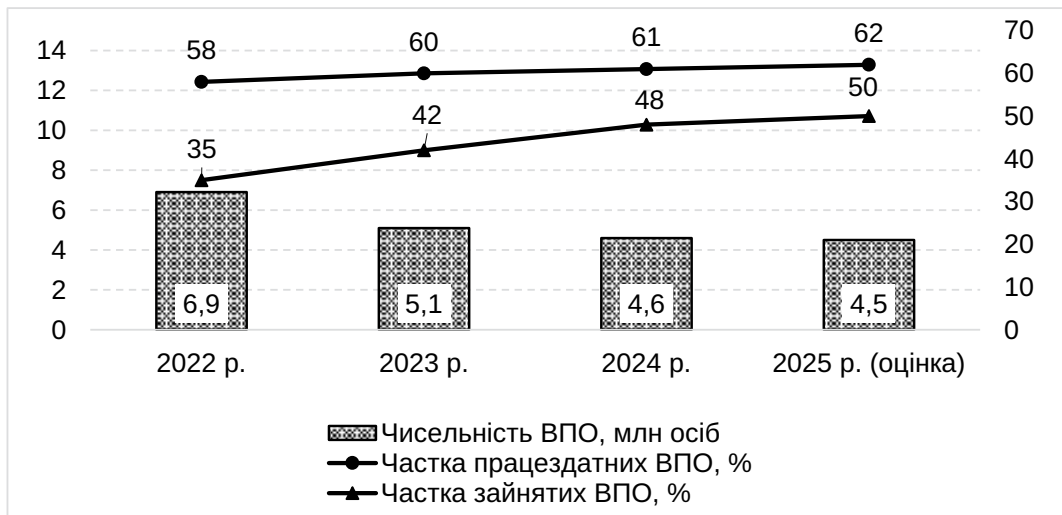

Рис. 2. Основні показники внутрішньої міграції (ВПО) в Україні

Джерело: сформовано авторами на основі [6; 7; 11]

послуг, тоді як у промисловості, енергетиці та ІТ-секторі відзначається зростання. Водночас ринок праці залишається обмеженим з боку пропозиції робочої сили через міграційні процеси, мобілізацію населення та демографічні втрати, що зумовлює загострення дефіциту кадрів, особливо серед кваліфікованих робітників і медичних працівників.

Поряд із цим, у 2026 році спостерігається зростання рівня заробітної плати, яка у січні-лютому досягла в середньому 28 тис. грн, що свідчить про адаптацію економіки до нових умов. Незважаючи на певне скорочення кількості вакансій (226 тис. станом на квітень 2026 року), попит на робочу силу перевищує пропозицію, що проявляється у співвідношенні 16 вакансій на 10 шукачів роботи, хоча зберігаються суттєві регіональні диспропорції. Зростає також роль державної політики зайнятості: збільшується кількість осіб, які отримують послуги Державної служби зайнятості, розширюються програми працевлаштування, професійного навчання та підтримки підприємництва. Це свідчить про активізацію інституційних механізмів регулювання ринку праці та їхню важливу роль у подоланні структурних дисбалансів

Узагальнюючи наведені тенденції, можна виокремити ключові загрози розвитку ринку праці України. Передусім це тривала війна та економічна нестабільність, які у поєднанні з міграційними втратами та демографічним спадом формують стійкий дефіцит кадрів у технічних, виробничих і соціально значущих галузях. Це посилює конкуренцію між робото-

давцями та підвищує вартість робочої сили. Додатковими чинниками виступають суттєві регіональні диспропорції, а також конкуренція за робочу силу з боку країн ЄС, що ускладнює залучення та утримання кваліфікованих працівників на внутрішньому ринку.

Водночас поряд із загрозами існують і можливості для розвитку ринку праці. Зокрема, внутрішня міграція створює потенціал для часткового компенсування дефіциту робочої сили в регіонах відносної економічної стабільності. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб в економічну діяльність сприяє поживленню підприємництва, розвитку малого бізнесу та підвищенню мобільності робочої сили.

Враховуючи окреслені виклики та можливості, доцільним є формування комплексу заходів, спрямованих на стабілізацію та розвиток ринку праці України. Серед ключових напрямів слід виділити розвиток програм професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації, стимулювання працевлаштування ветеранів та внутрішньо переміщених осіб, підтримку малого та середнього бізнесу як важливого джерела створення робочих місць, а також адаптацію освітніх програм до сучасних потреб ринку праці.

Ключовим завданням державної політики є трансформація наявних сильних сторін і можливостей ринку праці у стійкі конкурентні переваги при одночасній мінімізації впливу слабких сторін та загроз. У цьому контексті SWOT-аналіз ринку праці України виступає ефективним інструментом обґрунтування управлінських рішень, визначення пріоритетів

розвитку та формування стратегій стабілізації ринку праці в умовах воєнного стану та після-воєнної відбудови.

Висновки. Сучасний ринок праці України перебуває у стані глибокої та тривалої трансформації, зумовленої сукупною дією воєнних, демографічних, міграційних та структурно-економічних чинників. Повномасштабна війна суттєво загостила наявні проблеми функціонування ринку праці, зокрема скорочення чисельності трудових ресурсів, посилення дефіциту кадрів у стратегічно важливих галузях економіки, а також поглиблення галузевих і регіональних дисбалансів зайнятості. Значного впливу набули процеси зовнішньої та внутрішньої міграції населення, які, з одного боку, зменшили пропозицію робочої сили на внутрішньому ринку, а з іншого – спричинили нерівномірний розподіл трудових ресурсів між регіонами країни.

Водночас результати дослідження засвідчують наявність ознак поступового відновлення ринку праці, що проявляються у стабілізації рівня зайнятості, зниженні безробіття та зростанні попиту на робочу силу в окремих секторах економіки. Адаптація бізнесу до кризових умов, поширення гнучких і нестандартних форм зайнятості, а також розвиток програм професійної перепідготовки створюють передумови для часткової компенсації кадро-

вого дефіциту та підвищення мобільності робочої сили.

Важливою складовою трансформації ринку праці є інноваційні процеси, що проявляються у цифровізації зайнятості, розвитку нових форм організації праці та зростанні ролі людського капіталу. Інновації створюють нові можливості для підвищення ефективності зайнятості, розширення доступу до ринку праці та інтеграції України у глобальний економічний простір, однак водночас потребують адаптації системи освіти, державної політики та механізмів соціального захисту.

Разом із тим подальший розвиток ринку праці України потребує активної, цілеспрямованої та комплексної державної політики, орієнтованої на відновлення та розвиток людського капіталу. Пріоритетними завданнями мають стати стимулювання продуктивної зайнятості, підтримка малого та середнього бізнесу як ключового джерела створення робочих місць, інтеграція внутрішньо переміщених осіб і ветеранів у економічну діяльність, а також узгодження системи освіти й професійної підготовки з актуальними потребами ринку праці. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності зайнятості, зміцненню соціально-економічної стійкості та формуванню основ для сталого післявоєнного розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Атаманюк Р. Ринок праці України: проблеми та можливості їх вирішення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 2 (271). URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-271-55-65>. (дата звернення 25.03.2026)
2. Близнюк В. В., Яценко Л. Д. Ринок праці України в умовах війни: регіональні аспекти. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2025. (19). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-19-07-01>. (дата звернення 27.03.2026)
3. Державна служба зайнятості. Основні тренди ринку праці у 2026 році. URL: <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend>. (дата звернення 01.04.2026)
4. Grishnova O. Effective models of human capital management based on digital technologies. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 2025. 1 (226), 39-47. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/5>. (дата звернення 02.04.2026)
5. Свиреденко Ю. Ринок праці: майже 100 000 українців пройшли перенавчання від держави у 2024 році. URL: <https://lnk.ua/oQp4FEpDV> (дата звернення 03.04.2026).
6. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні опитування загального населення раунд 16 квітень 2024. URL: <https://lnk.ua/80x7491QS> дата звернення 03.04.2026).
7. Коваліско Н. Вимушені міграційні процеси як виклик для України. *Український соціологічний журнал*. 2022. 28. С. 37-46. DOI: <https://doi.org/10.26565/2077-5105-2022-28-04>. (дата звернення 05.04.2026)
8. Михайляк Г. Макроекономічний аналіз ринку праці в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. (67). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-43>. (дата звернення 05.04.2026).
9. Стародубов О. Міграційна криза – масштаб, економічні наслідки і шляхи подолання. *Українська правда*. 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/08/2/7361562/>. (дата звернення 07.04.2026)
10. Судаков М., Лісогор Л. Ринок праці України 2022–2023: стан, тенденції та перспективи. Державна служба зайнятості України, Федерація роботодавців України, Міністерство освіти і науки України, Євро-

пейський банк реконструкції та розвитку, Фонд міжнародної солідарності (Solidarity Fund PL). 2023. URL: https://solidarityfund.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/ebrd_ukraine-lm-1.pdf. (дата звернення 08.04.2026)

11. Токар В.М., Гбур З.В. Аналіз показників міграції населення: внутрішня та зовнішня. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. (7). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-11>. (дата звернення 07.04.2026).

12. Tsapin A., Zholud O. The Labor Market during the War in Ukraine. *Visnyk of the National Bank of Ukraine (Working Papers, 2025/04)*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.26531/vnbu2025.wp04>. (дата звернення 08.04.2026)

13. Черьомухіна О., Чалюк Ю. Ринок праці під час війни: стан та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. (46). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-24>. (дата звернення 09.04.2026)

14. Штундер І. Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. (40). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-22>. (дата звернення 10.04.2026).

15. Ukraine: Labor force participation. URL: <https://lnk.ua/O85PRYEY6> (дата звернення 10.04.2026).

16. Employment, mobility and labour market dynamics in Ukraine (2024). URL: <https://lnk.ua/Ptzx87hZa>. (дата звернення 11.04.2026)

17. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>. (дата звернення 12.04.2026)

18. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://data.gov.ua/>. (дата звернення 13.04.2026)

19. Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://me.gov.ua/>. (дата звернення 13.04.2026)

REFERENCES:

1. Atamanyuk R. (2024) Rynok pratsi Ukrainy: problemy ta mozhlyvosti ikh vyrishennia [The labor market of Ukraine: problems and possibilities of their solution]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Current problems of the economy*, № 2 (271). Available at: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-271-55-65> (accessed March, 2026).

2. Blyznyuk, V. V., & Yatsenko, L. D. (2025) The labor market of Ukraine in wartime: regional aspects [Rynok pratsi Ukrainy v umovakh vijny: rehional'ni aspekty]. *Problems of modern transformations. Series: economics and management – Problemy suchasnykh transformatsij. Seriya: ekonomika ta upravlinnia*, (19). Available at: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-19-07-01> (accessed March, 2026).

3. Derzhavna sluzhba zajniatosti. Osnovni trendy rynku pratsi u 2026 rotsi [State Employment Service. Main labor market trends in 2026]. Available at: <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend> (accessed April, 2026).

4. Grishnova O. (2025) Efektyvni modeli upravlinnia liuds'kym kapitalom na osnovi tsyfrovyykh tekhnolohij [Effective models of human capital management based on digital technologies]. – *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*. 1 (226), pp. 39-47. Available at: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/5> (accessed April, 2026).

5. Svyredenکو Y. Rynok pratsi: majzhe 100 000 ukraintsiv proshly perenavchannia vid derzhavy u 2024 rotsi [Labor market: almost 100,000 Ukrainians underwent state retraining in 2024]. Available at: <https://lnk.ua/oQp4FEpDV> (accessed April, 2026).

6. Zvit pro vnutrishnie peremischennia naseleння v Ukraini opytuvannia zahal'noho naseleння raund 16 kviten' 2024 [Report on Internal Displacement in Ukraine General Population Survey Round 16 April 2024]. Available at: <https://lnk.ua/80x7491QS> (accessed April, 2026).

7. Kowalisko N. (2022) Vymusheni mihratsijni protsesy iak vyklyk dlia Ukrainy [Forced migration processes as a challenge for Ukraine]. *Ukrains'kyj sotsiologichnyj zhurnal – Ukrainian Sociological Journal*, 28. pp. 37-46. Available at: <https://doi.org/10.26565/2077-5105-2022-28-04> (accessed April, 2026).

8. Mykhaylyak G. (2024) Macroeconomic analysis of the labor market in wartime [Makroekonomichnyj analiz rynku pratsi v umovakh vijny]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, 67. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-4> (accessed April, 2026).

9. Starodubov O. (2022) Mihratsijna kryza – masshtab, ekonomichni naslidky i shliakhy podolannia [Migration crisis – scale, economic consequences and ways to overcome it]. *Ukrains'ka Pravda – Ukrainska Pravda*. Available at: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/08/2/7361562/> (accessed April, 2026).

10. Sudakov, M., & Lisohor, L. (2023) Rynok pratsi Ukrainy 2022–2023: stan, tendentsii ta perspektyvy. Derzhavna sluzhba zajniatosti Ukrainy, Federatsiia robotodavtsiv Ukrainy, Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Yevropejs'kyj bank rekonstruksii ta rozvytku, Fond mizhnarodnoi solidarnosti (Solidarity Fund PL) [Labor Market of Ukraine 2022–2023: Status, Trends and Prospects. State Employment Service of Ukraine, Federation of Employers of Ukraine, Ministry of Education and Science of Ukraine, European Bank for Reconstruction and Development, Solidarity Fund PL]. Available at: https://solidarityfund.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/ebrd_ukraine-lm-1.pdf (accessed April, 2026).

11. Tokar, V.M., & Gbur, Z.V. (2023) Analiz pokaznykiv mihratsii naseleennia: vnutrishnia ta zovnishnia [Analysis of population migration indicators: internal and external]. *Problemy suchasnykh transformatsij. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia – Problems of modern transformations. Series: law, public management and administration*, 7. Available at: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-11> (accessed April, 2026).
12. Tsapin, A., & Zholud, O. (2025) Rynok pratsi pid chas vijny v Ukraini. Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy [The Labor Market during the War in Ukraine. Visnyk of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://doi.org/10.26531/vnbn2025.wp04> (accessed April, 2026).
13. Cheryomukhina, O., & Chalyuk, Yu. (2022) Rynok pratsi pid chas vijny: stan ta perspektyvy [The labor market during the war: state and prospects]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 46. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-24> (accessed April, 2026).
14. Shtunder I. (2022) Rynok pratsi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [The Labor Market of Ukraine under Martial Law]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and Society*, 40. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-22> (accessed April, 2026).
15. Ukraina: Uchast' u robochij syli [Ukraine: Labor force participation]. Available at: <https://lnk.ua/O85PRYEY6> (accessed April, 2026).
16. Zajniatist', mobil'nist' ta dynamika rynku pratsi v Ukraini [Employment, mobility and labour market dynamics in Ukraine]. Available at: <https://lnk.ua/Ptzx87hZa> (accessed April, 2026).
17. Ofitsijnyj sajt Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [Official website of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. Available at: <https://mon.gov.ua/> (accessed April, 2026).
18. Ofitsijnyj sajt Derzhavnoi sluzhby statystyky [Official website of the State Statistics Service]. Available at: <https://data.gov.ua/> (accessed April, 2026).
19. Ofitsijnyj sajt Ministerstva ekonomiky, dovkilia ta sil's'koho hospodarstva Ukrainy [Official website of the Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine]. Available at: <https://me.gov.ua/> (accessed April, 2026).

Дата надходження статті: 20.04.2026

Дата прийняття статті: 11.05.2026

Дата публікації статті: 22.05.2026